

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.I.30.092/2008/3.szám

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Horváth László ügyvéd (által képviselt **(I.rendű felperes neve, címe)** alatti lakos I. rendű és **(II.rendű felperes neve, címe)** alatti lakos II. rendű felpereseknek - a Dr. Pálvölgyi László ügyvéd által képviselt **(alperes neve, címe)** alatti székhelyű alperes ellen felmondás érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2007. december 6. napján kelt 8.G.40.047/2005/43. számú közbenső ítéletével szemben az I. és II. rendű felperesek részéről 46. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

R É S Z Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét részítéletnek tekinti, és azt **helybenhagyja**.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S :

Az alperes, mint Integrátor és a felperesek, mint termelők között hosszabb ideje szerződéses gazdasági kapcsolat állt fenn. Az alperes a 2003. évben fagykárt és aszálykárt szenvedett mezőgazdasági termelők kárenyhítő támogatásáról szóló 84/2003. (VII.22.) FVM rendelet alapján saját nevében 2003. december 22-én 86.593.970,- Ft kölcsönt vett fel a **(pénzintézet neve)** Banktól 5 éves időtartamra. A kölcsön összegét 2008. december 1. napjáig kellett visszafizetnie 9 egyenlő részletben. Az alperes 2003. december 29-én „éven túli lejáratú integrációs forgóeszköz finanszírozási szerződés 2003-2008.” megnevezésű szerződés keretében az általa kapott kölcsönből tovább adott az I. rendű felperesnek 10.134.340,- Ft-ot, míg a II. rendű felperesnek 2.266.227,- Ft-ot. A felpereseknek a kölcsönt 2008. december 1. napjáig 9 egyenlő részletben kellett visszafizetniük. A kölcsön biztosítékeként mindkét felperes az alperes javára a kölcsönnel egyező összegű saját váltót állított ki. E mellett az alperes javára két külön ingatlanra jelzálogjogot alapítottak. Megállapodtak abban, hogy az alperest az évenként megkötésre kerülő termeltetési szerződés keretében a megtermelt terményre a fennálló tartozása erejéig vételi jog illeti meg (3.8.3. pont). A felek úgy rendelkeztek, hogy a felpereseket minden naptári negyedév végén megilleti az előtörlesztés joga (3.3.3. pont).

A szerződés 3.9.3. pontjában a felek a következő rendelkezést tették: „Jelen szerződés a 3.3.3. pont figyelembevételével 30 napos felmondási határidővel bármely fél kezdeményezésére, a másik fél írásos értesítése mellett felmondható”.

A szerződés 3.9.2. pontjában foglaltak szerint azonnali hatállyal felmondhatja az alperes a szerződést:

- a) a Ptk. 525. §-ában meghatározott valamennyi esetben;
- b) ha a termelő a jelen szerződés bármely rendelkezését súlyosan megsérti;
- c) ha a termelő késedelembe esik;
- d) ha tudomására jut, hogy a termelő viszonyaiban olyan jelentős visszaesés, illetve változás következik be, amely a kötelezettségei teljesítését veszélyezteti.

A felperesek és az alperes között 2004. április 7-én az adott évre szóló mezőgazdasági termékértékesítési szerződések jöttek létre köles, őszi búza és takarmánykukorica termesztésére. Az alperes egyrészt vállalta a termények előre rögzített vagy piaci áron történő átvételét, másrészt a termelők részére finanszírozási hitelt is folyósított. A felperesek ezen integrációs szerződésekből fakadó alperesi követelés biztosítására 2004. december 31-ig vételi jogot engedtek a megjelölt termőterületeken megtermelt teljes terménymennyiségre. Ezen túlmenően a felperesek az alperes javára saját váltót állítottak ki. Rendelkeztek a felek arról is, ha a termelő a szerződést nem, vagy csak részben teljesíti, az alperest megilleti a fedezeti vásárlás joga, vagy 30 % meghiúsulási kötbért érvényesíthet.

A felperesek a köles és a takarmánykukorica tekintetében a szerződést teljesítették, a megtermelt terményt átadták az alperesnek. A búza átadása azonban elmaradt.

A felperesek 2004. november 25-én kelt levelükben levezették, hogy részükről milyen teljesítés történt, és kérték az őket megillető járandóság (5.537.115,- Ft, valamint 3.278.564,- Ft) kifizetését. A köles vételára tekintetében vita alakult ki, a felperesek 40.000,- Ft/tonna egységárat alkalmaztak, míg az alperes előbb 20.000,- Ft/tonna, majd 25.000,- Ft/tonna ár elszámolását tartotta indokoltnak.

Az alperes 2004. november 30-án a megtermelt őszi búzára bejelentette a vételi jogát. Amikor megtudta, hogy a felperesek a búzát más cégnek értékesítették, 2004. december 14-én 30 napos felmondási idővel felmondta a 2003. december 29-én kötött éven túli lejáratú integrációs forgóeszköz finanszírozási szerződést, annak 3.9.3. pontjára hivatkozással. Egyidejűleg elszámolást készített, melyben a felperesek terhére számolta el a kölcsön teljes összegét. Miután az alperes arról is értesült, hogy a felperesek ugyanazon területre és terményekre más céggel is kötöttek termékértékesítési szerződéseket, 2005. január 13-án a 2003. december 29-én kötött szerződéseket, azok 3.9.2. pontjára hivatkozva azonnali hatállyal felmondta.

A felperesek keresetükben - egyebek mellett - annak megállapítását kérték, hogy az alperes 2004. december 14-én kelt rendes, valamint a 2005. január 13-án kelt azonnali hatályú felmondása érvénytelen. Nem vitatták, hogy a köles, az őszi búza és a takarmánykukorica termesztése kapcsán a termelés finanszírozására mással is kötöttek szerződést, ugyanakkor állították, olyan tartalommal szerződtek az A... Kft-vel, mely szerint a kapott kölcsön készpénzben történő visszafizetése esetén megszűnik a hitelező opciós joga. Ez az opciós jog a szerződés értelmében 2004. szeptember 17. napján megszűnt, ezért a már megszűnt jogviszonyra nem lehet

Gf.I.30.092/2008/3.szám

jogszerű felmondást alapítani. Hangsúlyozták, hogy az esedékes kölcsön visszafizetésére a leadott termények ellenértéke többszörös fedezetet jelentett. A kölcsön visszafizetése semmilyen módon nem került veszélybe. Utaltak arra, hogy 2004. szeptember 9-én 40.000,- Ft + ÁFA/tonna egységárat alkalmazva állítottak ki számlát a köles egy részéről, az alperes részéről teljesítés történt, ami a később kialakult vitában elfoglalt álláspontjuk megerősítését jelenti.

Az alperes a kereset elutasítását a következőkre figyelemmel kérte. Miután a három integrációs szerződés közül az egyiket a felperesek nem teljesítették, jogszerűen élt a rendes felmondás jogával. A szerződésben elírás történt, helyesen a 3.8.3. pontra figyelemmel gyakorolhatta a felmondási jogát. Azt követően viszont, hogy tudomására jutott, mindkét felperes a termelt terményeket más céggel kötött szerződéssel terhelte, ezt olyan súlyú szerződésszegésnek tekintette, hogy a kölcsönszerződés 3.9.2. pontja alapján a szerződést azonnali hatállyal felmondta. Nem jelölte meg a felmondásban a rendkívüli felmondási okot, de a felperesek több ilyen okot is megvalósítottak, így a felmondás az a), a b) és a d) pontra hivatkozással is helytálló lehet. A hitelszerződés célja szorosan összekapcsolódik az integrációs szerződéssel, a hitel folyósítása annak érdekében történt, hogy az integrációs szerződés alapján megtermelt termény az alperesnek legyen felajánlva (2.1. pont), illetve, hogy az alperes vételi jogát arra gyakorolhassa. Miután opciós joggal le volt kötve a termény, ezzel a termelő szabadon nem rendelkezhetett, jogszerűen nem adhatta el másnak.

Az elsőfokú bíróság az ügyben közbenső ítéletet hozott és a felperesek felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét elutasította. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a 2003. december 29-én létrejött szerződés 3.9.3. pontja mindkét felet megillető feltétel nélküli felmondási jogot szabályoz, a felmondási joggal bármelyik fél élhetett, amennyiben az alperest megillető opciós jog az évenként megkötésre kerülő szerződés rendelkezései szerint rendezésre kerül.

E mellett egyenként vizsgálta az azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződéses feltételeket abból a szempontból, hogy bármelyik megvalósult-e a perbeli esetben. Megállapította, hogy a Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pontjában írt kitétel megvalósult azáltal, hogy a hitel folyósításának feltételeként saját váltó kibocsátását határozták meg, és a 3.8.1. pontban annak fedezeteként az egyes években megtermelt terményt. Amennyiben ezt a terményt a termelő más gazdálkodó felé leköti, a váltó fedezetét vonja el, terheli meg. Ez a fedezetelvonás a kölcsön visszafizetésének lehetőségét veszélyezteti. A Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontjában írt feltétel is megvalósult az alperes által hivatkozott 2.1. pont megsértésével. A hitelszerződés célja egyebek mellett a megtermelt termény alperes általi felvásárlásának biztosítása, ezzel az alperes fő tevékenységi köréhez tartozó feltételek biztosítása. Ezért a felek szerződésének céljával ellentétes, ha a 24,19 ha területen termelt búzát a termelő nem ajánlja fel értékesítésre az Integrátornak. A szerződés 3.9.2. pont d) alpontja szerint is jogszerű a felmondás, mert a felperesek ugyanazon növények termesztéséhez mástól is hitelt vettek fel, ez joggal keltheti az alperesben azt a képzetet, hogy a felperesek gazdasági helyzete megromlott.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével szemben a felperesek éltek fellebbezéssel, kérték annak megváltoztatását és mindkét felmondás érvénytelenségének megállapítását. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a köles és a takarmánykukorica teljesítése után mindkettőjüknek jelentős követelése keletkezett az alperessel szemben. A termények vételára bőven fedezte az esedékes kölcsöntartozást is. A szerződés a rendes felmondás körében nem a 3.8.3. pontban, hanem a 3.3.3. pontban foglalt kikötés figyelembevételét írta elő, amely az előtörlesztés lehetőségéről rendelkezik. A szerződés rendelkezéseinek egybevetéséből az következik, hogy 30 napos felmondásnak csak akkor van helye, ha a felperesek a fennálló hitel összegét előtörlesztés alapján visszafizették, és erre a körülményre tekintettel a szerződés a 2008. évi lejárát előtt megszűnik.

Álláspontjuk szerint az alperes nem igazolt olyan körülményt, amely az azonnali hatályú felmondást indokolta volna. A Ptk. 525. § (1) bekezdés d) pontjában szabályozott felmondási ok megvalósulásának két együttes feltétele, hogy az adós a hitel vagyoni fedezetének elvonására irányuló magatartást tanúsítson, másrészt, hogy ezáltal a hitel visszafizetése veszélybe kerül. Az A... Kft.-vel kötött szerződésük nem veszélyeztette az alperessel létrejött szerződés teljesítését, e másik gazdálkodó javára kikötött vételi jog ugyanis 2004. szeptember 17. napján megszűnt. Az alperes által gyakorolt felmondás időpontjában több mint 10 millió Ft követelésük állt fenn az alperessel szemben, ilyen körülmények mellett a felmondás nem lehetett jogszerű.

Az alperes az elsőfokú közbenső ítélet helybenhagyását kérte.

A felperesek fellebbezése az alábbiak miatt **alaptalan**.

Az elsőfokú bíróság az ügyben ugyan közbenső ítéletet hozott, a perbeli esetben azonban nem az történt, hogy a felperesek kereseti kérelmének elbírálása során a követelés a jogalap és az összegszerűség vonatkozásában elkülöníthető lenne, hanem a felperesek több kereseti kérelmet terjesztettek elő, melyek közül az egyiket - a felmondás érvénytelenségének megállapítására alapított kereseti kérelmet - az elsőfokú bíróság önállóan elbírálta. A kifejtettekből következik, hogy az elsőfokú bíróság nem a Pp. 213. § (3) bekezdésében szabályozott közbenső ítéletet, hanem a Pp. 213. § (2) bekezdésében írt részítéletet hozott, ezért azt a másodfokú bíróság ekként bírálta felül.

A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva, vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. A megállapítási kereset indításának tehát két együttes (konjunktív) feltétele a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének a kizártsága.

A megállapításra irányuló perben a bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia, hogy az ilyen per megindításának törvényi feltételei fennállnak-e. A felperesnek a keresetlevelében meg kell indokolnia azt is, hogy miért tart igényt jogvédelemre, mivel a jogvédelem szükségességének hiányában nem indítható megállapítási

kereset. A második feltétel a felperes érdekét is szolgálja, mivel a marasztalásra irányuló kereset tágabb kategória, mint a megállapítás (az előbbi magában foglalja az utóbbit), a felperes nem kérhet a perben kevesebbet, mint amire joga van, másrészt kifejezésre juttatja az igény egy eljárásban történő érvényesítésének, elbírálásának szükségességét.

A perbeli esetben az elsőfokú bíróság téves jogi következtetést levonva állapította meg, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei fennálltak. Ez a megállapítása nem csak téves, de megalapozatlan is, tekintettel arra, hogy a felperesek nem jelölték meg, hogy milyen joguk megóvása érdekében indítottak megállapítási pert az alperessel szemben. A per során nem határozták meg, hogy a kért megállapítás milyen jogaik megóvása érdekében szükséges.

A felperesek valószínűsíthetően azért indítottak megállapítási pert az alperessel szemben, mert attól tarthatnak, hogy az alperes a felmondásra figyelemmel a kölcsönszerződés alapján velük szemben igényt érvényesít, ténylegesen azonban ilyen követeléssel az alperes még nem élt. Az alperesi követelés esetleges előterjesztése nem minősül olyan, a bíróság részéről megóvásra szoruló (jogvédelmet igénylő) érdeknek, amelyre tekintettel a megállapítási kereset eredményesen előterjeszthető lenne. A bírói gyakorlat szerint is kizárja a megállapítás iránti kereset előterjesztésének lehetőségét az, ha a felperes a keresetét olyan tényre, körülményre hivatkozással terjeszti elő, amelyre az ellenérdekű fél részéről vele szemben indítható perben védekezésként hivatkozhat (Bírósági Határozatok 1988/5/195. és 2005/4/146. számú jogeset).

Tekintettel arra, hogy az alperes a felperesekkel szemben a kölcsönszerződés felmondására jogot nem alapított, viszontkeresettel, beszámítással nem élt, ha ez megtörténik, ezzel szemben a felperesek a felmondás érvénytelenségére érdemi védekezésükben hivatkozhatnak, ezért a felmondás jogszerűségével összefüggésben megállapítási per indításának nincs helye.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét részítéletnek tekintette, és azt - eltérő jogi indokolással - a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

Szeged, 2008. május hó 16. napján

Szűts Károlyné dr.sk.
a tanács elnöke

. Mányoki Zsolt sk.
előadó bíró

Dr. Hámori Attila sk.
táblabíró